

บทความปริทรรศน์ เรื่อง การจัดการเรียนรู้สู่ Thailand 4.0 : Active Learning

กาญจนา บุญภักดิ์¹ และภาไพกาญจน์ อินทร์น้อย²
Kanchana Boonphak¹ and Papaikan Innoi²

¹รองศาสตราจารย์ ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
Kanchanaka67@gmail.com, and Suwannainn@hotmail.com

1. บทนำ

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สามารถช่วยพัฒนาการศึกษาไทยในศตวรรษใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้สอนเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าความรู้ โดยฐานคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบไปด้วย 3 ทักษะ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ และทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร เทคโนโลยี เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อรองรับการเป็นสมาชิกอาเซียนที่สมบูรณ์ [1]

ทักษะการสอน หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่ผู้สอนได้รับมา ให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ รวมถึงกิริยาท่าทาง น้ำเสียง ของผู้สอน [2]

ดังนั้นผู้สอนจึงควรที่ใช้กลวิธีในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การกระตุ้นความคิดของผู้เรียนซึ่งผู้สอนจะต้องมีทักษะการกระตุ้นความคิด ทักษะการกระตุ้นความคิด ผู้สอนอาจจะต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ทำการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้สนใจ และแสดงความคิดเห็น โดยการ ยกตัวอย่างประกอบ สลับกับการตั้งคำถาม และแสดงความคิดเห็นเป็นรายบุคคลโดยการเรียกชื่อให้ตอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน คิดคำตอบไว้ล่วงหน้าตลอดเวลาเพราะคิดว่าผู้สอนอาจถามตนเองเป็นคนต่อไป [2]

เพื่อให้การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 บรรลุเป้าหมายผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา มีทักษะการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข

2. Thailand 4.0

ประเทศไทยมีแนวนโยบาย เพื่อเข้าสู่ Thailand 4.0 ตามแนวนโยบายของรัฐบาลภายใต้การนำของรัฐบาลปัจจุบัน ต้องการให้ประเทศไทยมีเศรษฐกิจใหม่ มีรายได้สูงจากการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจาก Thailand 3.0 เน้นอุตสาหกรรมสู่ Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้น นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เน้นการบริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่ง Thailand 4.0 มุ่งเน้นใน 4 กลุ่มสำคัญ ดังนี้

- 1.กลุ่มอาหาร เกษตร เทคโนโลยี
- 2.กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์
- 3.กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกล ที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม
- 4.กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสมองกล
- 5.กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการ

ดังภาพที่ 1

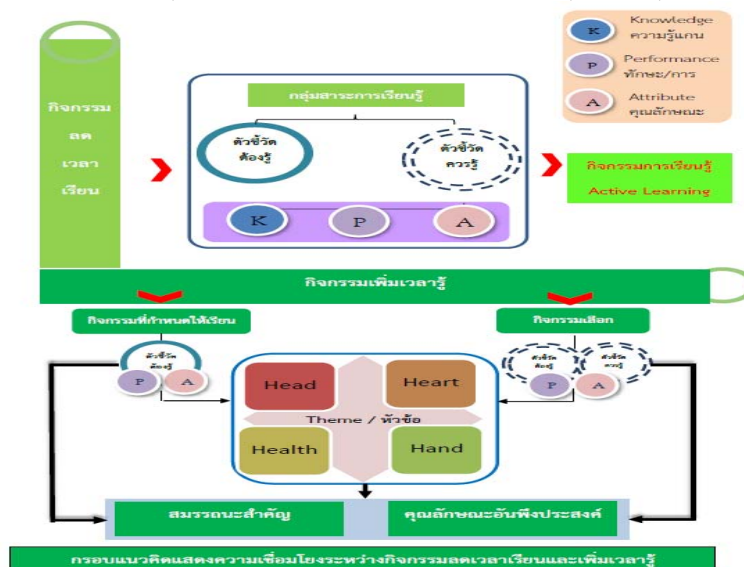
รูปที่ 1

ที่มา : <http://www.drborworn.com/article/detail.asp?id=16223>

3. การจัดการเรียนรู้สู่ Thailand 4.0 : Active Learning

ดังนั้นผู้สอนจะต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดกรอบแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวให้กับหน่วยงานหลัก 4 องค์การทางการศึกษานำไปประยุกต์ใช้กับหลักสูตรแกนกลาง เพื่อพัฒนาการศึกษาไทย ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่วางไว้

ในการจัดการเรียนรู้ด้วย Active Learning นั้น สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ซึ่งผู้สอนต้องเพิ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่างๆ ตามหลักสูตรแกนกลางที่ต้องการ โดยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ตามเป้าหมายหลัก 4H ได้แก่ กิจกรรมมุ่งเน้นสมอง (Head) กิจกรรมมุ่งพัฒนาจิตใจ (Heart) กิจกรรมมุ่งพัฒนาทักษะปฏิบัติ (Hand) กิจกรรมมุ่งพัฒนาสุขภาพ (Health)

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดแสดงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมลดเวลาเรียนและเพิ่มเวลารู้

จากภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของนันทยา หล้าทูนธีรกุล [3] ผู้สอนจะต้องลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โดยการจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงในแต่ละรายวิชา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด ทักษะและก่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาถึงความถนัดของผู้เรียนตามความสนใจและที่สำคัญควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตจริง หรือวิชาชีพที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นอาชีพได้ในอนาคต

4. Active Learning

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning คือ การที่ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำชี้แนะ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และเน้นทางด้านทักษะปฏิบัติเป็นสำคัญ และสร้างสิ่งแวดล้อมให้กับผู้เรียนเกิดความต้องการพัฒนาตนเองอย่างจริงจัง โดยที่กิจกรรมไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ควรให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ มีการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ พิจารณาแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ด้วยตนเองสรุปได้ดังนี้

- 1.ผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายให้สัมพันธ์กับกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะ
- 2.สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3.ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียน
- 4.กิจกรรมที่จัดจะต้องสะท้อนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- 5.เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ คิดวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ในสิ่งที่ผู้เรียนพบเห็น ชอบ ไม่ชอบ
- 6.ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ง่ายต่อการศึกษด้วยตนเองและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง สามารถแก้ปัญหาได้
- 7.อาจสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์
- 8.ทำให้ผู้เรียนว่าเรียนสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ จัดบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการเรียนร่วมกัน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- 9.สามารถเรียนได้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน หรือที่อื่นๆ ได้ตลอดเวลา

การสอนแบบ Active Learning นั้นผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความชำนาญ เช่น การสอน ครูที่ดีจะต้องมีทักษะการสอนที่ดี มีความชำนาญในการสอน การเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน การใช้กิริยา วาจา ท่าทางประกอบการสอน มีวิธีการตั้งคำถาม ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจ หรือเร้าความสนใจผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้สอนจะต้องมีเทคนิค หมายถึง ความสามารถในการสอนแต่ในความเป็นจริงควรจะเป็นวิธีการที่ทำให้การสอนนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น หรือทำให้การจัดการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น [4]

5. หลักการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

การจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้ [5]

- 1.การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สามารถตรวจสอบผลลัพธ์ได้
- 2.การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือทัศนคติซึ่งมีผลในระยะยาวต่อการคิด และพฤติกรรมของผู้เรียน
- 3.การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องลงมือทำด้วยตนเอง ตีความ และตอบสนองต่อประสบการณ์ของตนเอง

6. แนวทางในการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ [5]

ผู้สอนต้องพิจารณาความรู้เดิมของผู้เรียน เพราะความรู้เดิมเป็นรากฐานของการสร้างความรู้ใหม่ จัดระเบียบโครงสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ หากจัดโครงสร้างดีแม่นยำ และมีความหมาย ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้เดิมออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว โดยที่ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนจัดโครงสร้างความรู้ แบบไดอะแกรม แผนผัง Mind Mapping และสร้างแรงจูงใจของผู้เรียนมีผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจของผู้เรียน

7. แผนการจัดการเรียนรู้ มีความสำคัญ ดังนี้ [6]

1. เป็นเสมือนแผนที่เดินทางสำหรับผู้สอนเพื่อนำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
2. ทำให้ผู้สอนมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตร
3. ทำให้ผู้สอนมั่นใจในการสอน
4. ทำให้ผู้สอนสอนสบาย และสนุกเพราะได้วางแผนไว้ล่วงหน้า
5. ทำให้ผู้อื่นสามารถสอนแทนได้ กรณีผู้สอนมีเหตุจำเป็น
6. ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย

7. ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก และมีความตั้งใจที่ดีต่อผู้สอน
8. ทำให้ผู้สอนสามารถเตรียมสื่ออุปกรณ์ได้ตามแผนการที่จะสอน
9. ทำให้มีแนวทางในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย

8. หลักการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ [6]

- สิ่งที่ผู้สอนควรพิจารณาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่
- ทักษะและความรู้ที่จำเป็นที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้รับ
  - วิธีการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทักษะความรู้ที่จำเป็น
  - วิธีการประเมินทักษะและความรู้ที่จำเป็นอย่างไร
  - ผู้เรียนที่เรียนช้าไม่สนใจ เกเร ไม่เอาใจใส่ ผู้สอนมีวิธีการจัดการอย่างไร
  - ผู้เรียนที่รู้ทุกเรื่องก่อนเริ่มสอนผู้สอนจะมีวิธีการอย่างไร

9. การจัดกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. กลยุทธ์การสร้างทีม ได้แก่ การละลายพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำประวัติกลุ่ม

2. กลยุทธ์การประเมินจุดเด่น ได้แก่ การค้นหาข้อมูล ตั้งคำถามสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ การใช้แบบประเมิน ความคาดหวังของผู้เรียน

3. กลยุทธ์การนำเข้าสู่เรื่องที่สอน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงรุก การจับกลุ่ม 3 คน การใช้เกม/กิจกรรม

กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ การแก้ปัญหา การแสดงออกด้วยตนเอง กิจกรรมมีขั้นตอนในการสอน เช่น การระดมสมอง กรณีตัวอย่าง การใช้ปัญหาเป็นฐาน การใช้โครงงานเป็นฐาน การสอนแบบใช้ทีม เพื่อสอนเพื่อน การแสดงละคร การโต้วาที การอภิปราย วิดีโอ วิทยากร

กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้รู้สึกสนุกสนานและจำได้ดี เช่น จับคู่ถามตอบ แชร่ความคิด เขียน Mind Mapping

10. สรุป

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถเพื่อเข้าสู่ Thailand 4.0 ได้นั้น ผู้สอนจะต้องพัฒนาวิธีการสอน กิจกรรมการสอน ตลอดจน แผนการสอนให้มีความหลากหลาย โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีความสามารถในการแก้ปัญหา สถานการณ์ที่เผชิญอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ท้นต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เน้นการคิดวิเคราะห์ ความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] 21st Century Skills Enhancement Tool. (ม.ป.ป.) 21st Century Learning Handbook. Online : <http://www.edulpru.com/eu/21st/st-009.pdf>.
- [2] Kanchana Boonphak. 2014. **Learning Management for Professional Teachers**. Bangkok : Meanservice Supply.
- [3] Nattaya Latoontheerakool 2016. Transform learning into results Thailand 4.0 : Guidelines for the Reform of Thai Education. Online Document.
- [4] Kanchana Boonphak. 2015. Skill and Technical Learning Management to Excellence. **Journal of Industrial Education**. 14(1), p 1-4.
- [5] Vicharn Panich. 2013. Teacher to Disciples Make Classroom Back. Bangkok : Siam Kemmajol Foundation
- [6] Nontalee Porndawith. 2016. Active Learning Management. Bangkok : Triple Education.